

× ابتکار عمل در خلیج فارس

نظامی ایران علیه عراق موسوم به «عملیات بیت المقدس» به اسارت درآمده‌اند. این عملیات، ایران را قادر ساخت پرچم سه‌رنگ جمهوری اسلامی ایران را بر فراز بخشی از نوار مرزی بسیار مهمش با عراق به اهتزاز درآورد؛ درست در همان جایی که در روز ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ تانک‌های عراقی وارد خاک ایران شدند و به پیشروی‌شان ادامه دادند. این عملیات هم‌زمان، هم مجالی برای ایرانی‌ها فراهم ساخته و هم چالشی پیش رویشان گشوده است؛ این که آیا به دلایل استراتژیک باید به درون خاک عراق پیشروی کنند، یا سرسختانه پشت مرزهای خود بمانند و از وجب به وجب خاک و قلمرو کشورشان محافظت کنند.

هنوز عملیات آزادی خرمشهر به پایان نرسیده بود اما تحلیل‌های بسیاری درباره‌ی تصمیم احتمالی ایران پس از این عملیات منتشر می‌شد. روزنامه‌ی The Age استرالیا بیستم اردیبهشت یادداشتی از دیوید بالدرستون منتشر کرده که در آن تعداد زیادی از اسرای عراقی را توصیف کرده است که: «چهارزانو، با یا بی چشم‌بند روی چمن ورزشگاهی کنار ایستگاه راه‌آهن تهران نشسته‌اند. از منظر آن‌ها، جنگ خونین بیست‌ماهه‌ی ایران و عراق به پایان رسیده است و به‌رغم اندکی دلواپسی قابل درک، بابت این موضوع بسیار آسوده‌خاطر به نظر می‌آیند. آن‌ها در زمره‌ی بیش از پنج هزار عراقی هستند که طی جدیدترین عملیات

↑ تعداد بالای اسرای عراقی در عملیات بیت المقدس می‌توانست نشانه‌ای از فروپاشی ارتش عراق باشد.

«دشوار بتوان باور کرد که رئیس‌جمهور صدام دچار یک دردسر سیاسی جدی نشده است.»

دیوید بالدرستون، خبرنگار روزنامه‌ی استرالیایی، ۲۰ اردیبهشت ۶۱

× جلسات شورای عالی دفاع

روایت احمد خمینی تنها روایت از اعضای جلسات تصمیم‌گیری برای ادامه‌ی جنگ است که می‌گوید امام به دنبال پایان جنگ بود. محسن رضایی و هاشمی رفسنجانی بارها تأکید کرده‌اند امام به هیچ‌وجه موافق اتمام جنگ نبود و تنها با ورود به خاک عراق برای ادامه‌ی جنگ مخالف بود. دو ماه پیش از فتح خرمشهر، در ابتدای سال ۶۱ هم‌زمان با عملیات فتح‌المبین، هاشمی دریافته بود که خرمشهر آزاد خواهد شد و مسئله‌ی ورود به خاک عراق یک سوال جدی خواهد بود.

یکی از رایزنی‌های او با امام در فروردین ۶۱ مشاوره درباره‌ی ورود به خاک عراق است. امام مخالف ورود به خاک عراق بود منتها نظرات خیلی تند بود و عده‌ای می‌گفتند دولت جدید عراق را هم تشکیل دهند اما نظر امام چیز دیگری بود. هاشمی در یادداشت روز جمعه، ۶ فروردین ۶۱ در حالی که هنوز عملیات فتح‌المبین پایان نیافته بود، نوشته است: «احمد آقا آمد و گفت: امام با

تصمیم سرنوشت‌ساز

تا سال‌ها تصمیم‌گیری در مورد ادامه‌ی جنگ پس از خرمشهر مسأله‌ای چالشی تلقی نمی‌شد اما وقتی ده سال پس از این تصمیم، احمد خمینی گفت امام موافق ادامه‌ی جنگ پس از فتح خرمشهر نبوده چالشی بزرگ ایجاد شد. احمد گفت: «امام معتقد بودند که بهتر است جنگ تمام شود، اما بالاخره مسئولان جنگ گفتند که ما باید تا کنار شط‌العرب برویم تا بتوانیم غرامت خودمان را از عراق بگیریم. امام اصلاً با این کار موافق نبودند و می‌گفتند اگر بنا است شما جنگ را ادامه بدهید بدانید اگر این جنگ با وضعی که شما دارید ادامه یابد و شما موفق نشوید، دیگر این جنگ تمام‌شدنی نیست. ما باید این جنگ را تا نقطه‌ای خاص ادامه بدهیم و الان که قضیه‌ی فتح خرمشهر پیش آمده، بهترین موقع برای پایان جنگ است.»